

Capeta

ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI COMITETUL UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CULTURĂ

Anul XV nr. 744

vineri 28 februarie 1964

8 pagini 25 bani

CU SIMȚUL RĂSPUNDERII COMUNISTE

În uzine, pe ogoare, pe șantierele patrici, în laboratoare, în școli — pretutindeni lucrează azi zeci și zeci de mii de tineri care au învățat și s-au format în anii puterii populare. Văzind cit sîrg și cită pasiune pun în tot ce fac, în tot ce construiesc, cit sînt de harnici și de competenți te duci fără să vrei cu gîndul la cei ce nu și-au aflat liniștea pînă nu i-au înarmat cu toate cunoștințele și deprinderile de care știau că vor avea nevoie în viață, la cei ce i-au învățat să nu drămuiescă nimic din ceea ce știu și pot atunci cînd este vorba să-și slujească țara, poporul, la cei ce le-au luminat mintea și au dat strălucire comorilor de frumuseți ale sufletului lor. Nenumărați pedagogi, muncind cu simțul răspunderii comuniste, dau patriei, an după an, generații tot mai bine pregătite de tineri, trimis în viață oameni demni de societatea în care trăiesc și care știu să contribuie din plin la necentenita ei dezvoltare.

Asemenea pedagogi își clădesc predarea numai din lecții bune, plasate într-un sistem de lucru bine gîndit, se vădese mereu conduși de un simț interior care îi îndeamnă să nu treacă ușor peste nici o cunoștință insuficient înțeleasă de elevii lor, peste nici un semn de indisciplină.

Am asistat într-o cancelarie, la începutul anului școlar, la o scenă semnificativă:

— Ce să facem cu el? — spunea dirigintele către profesorul de matematică. Dar crezi dumneata că numai la matematică e slab? Și la romină, și la istorie, și la geografie... Are note proaste pe toată linia. Dar dacă ar fi să-și spun părerea mea, apoi cred că trebuie să-i mai treci cu vederea lipsurile. E un copil cu puține posibilități. Dumneata nu vezi? Și apoi, atîtea lacune cite are în pregătire... Ești de acord cu mine că el trebuie totuși să termine cele opt clase ale școlii generale. Dă-i drumul, că mai ai un an și ai scăpat. Treci-l, ce să te tot împiedici de el! Mai închide și dumneata ochii. Un an...

— Un an și vom scăpa de dînsul — repetă în gînd profesorul de matematică. Dar ce va face elevul după absolvirea școlii de 8 ani, cum se va descurca în fața problemelor pe care i le vor pune pregătirea în școala profesională ori munca lui în producție? Cum se va descurca în viață dacă, pînă la vîrsta maturității, cei chemați să-l pregătească vor închide mereu ochii în fața insucceselor lui la învățatură și nu se vor hotărî să-l ajute să țină pas cu cei de-o seamă cu el?

Nu, n-am să închid ochii — răspunde cu glas tare propriilor sale gînduri profesorul de matematică. Pînă la sfîrșitul anului am timp să înlătur golurile mai importante din pregătirea lui, pentru ca în clasa a VIII-a să nu mai aibă dificultăți în însușirea noilor cunoștințe. Îi voi antrena și pe ceilalți profesori să se ocupe mai mult de dînsul așa ca să promoveze pe merit la toate obiectele. Puțin efort din partea noastră, puțin spirit de sacrificiu...

Da! A fost nevoie de puțin efort din partea fiecărui profesor de la clasa în care învață elevul, de mai multă răspundere comunistă în muncă, pentru ca acum, cînd începem să ne apropiem de sfîrșitul anului școlar, el să prezinte garanția că, ajuns în viață, nu va fi un om de prisos, că va putea fi util societății care l-a crescut.

Răsfoiam zilele trecute jurnalul unei clase. În el se înșirau notații de tot felul la adresa elevului Popescu: „Popescu tulbură orele” — semnează profesorul de limba romină, „Popescu răspunde obraznic” — semnează tot profesorul de limba romină, „Popescu se joacă mai tot timpul, distrăgînd atenția celorlalți elevi de la lecție” — semnează profesorul de geografie, „Se dă lui Popescu primul avertisment pentru conduită nedisciplinată” — semnează profesorul de geografie etc.

În cancelarie dirigintele e asaltat:

— Ce facem cu Popescu? Ne tulbură permanent orele. N-am văzut un școlar mai rău! Faceți ceva cu el, căci nu ne putem ține lecțiile!

Altă dată, Popescu este adus de profesorul de romină în fața directorului: „Tovarășe director, Popescu este foarte turbulent. Nu stă o clipă liniștit, la lecție este impertinent din cale afară, este...”

Dar stați puțin! Voi, cei care împinziți jurnalul de clasă cu numele lui Popescu, care-l aduceți de mină la director sau îl copleșiți pe diriginte cu plîngerii, nu sinteți cu nimic vizați în această problemă? Voi nu răspundeți de educația lui Popescu,

nu sinteți datori să luați și voi măsuri educative, să vă frîmîtați mintea în căutarea soluțiilor care să-l aducă pe drumul cel bun?

Procedul de care se folosesc încă destul de mulți profesori este, în fapt, un certificat slab în ceea ce privește propria lor pregătire și pricepere în muncă, un certificat care grăiește de la sine despre lipsa de răspundere comunistă a pedagogului dator să participe activ la educarea fiecărui elev.

Deunăzi, o mamă ne-a povestit o întîmplare cu mult tîlc. Cum a sosit de la școală, băiatul ei i-a spus:

— Să vezi ce s-a întîmplat azi la noi în clasă! A venit la ora de aritmetică un inspector și ne-a dat să rezolvăm singuri o problemă, pe cite o foaie de hîrtie. Dar știi, mamă, cînd inspectorul a ieșit din clasă pentru citeva minute, tovarășa învățătoare ne-a spus cum să rezolvăm problema și ce rezultat trebuie să iasă...

Și ochii copilului — elev în clasa a II-a — s-au plecat nemulțumiți. El a înțeles că învățătoarea a făcut un lucru ne la locul lui. Poate nu toți elevii au înțeles aceasta, căci atît de mici cum sînt, mai greu pot găsi hotarul între ceea ce este cu adevărat bun și ceea ce este cu adevărat rău. Dar fapta învățătoarei rămîne deosebit de gravă, atît în sine cît și prin implicațiile ei: nu numai că a înșelat pe cei ce veneau să-i cunoască munca spre a o putea ajuta să lucreze mai bine, dar a dat celor pe care este chemată să-i educe ca pe viitorii cetățeni demni ai patriei un exemplu cu desăvîrșire negativ, care poate influența în sensul cel mai nedorit dezvoltarea lor viitoare.

Iată dar cît de grele pot fi consecințele lipsei de răspundere a pedagogului față de sarcina pe care i-a încredințat-o societatea.

Acestea sînt, desigur, întîmplări rare în viața pedagogilor din școlile noastre. Pentru că cei mai mulți gîndesc și acționează ca profesorul care nu și-a aflat liniștea pînă nu a făcut ca și ultimul elev din clasă să promoveze „pe merit”.

A desfășura în rîndul cadrelor didactice o astfel de muncă educativă încît în orice acțiune să procedeză cu cel mai înalt simț de răspundere este o datorie de seamă a organizațiilor de sindicat, a directorilor de școală. Este bine ca aceștia să analizeze activitatea tuturor învățătorilor și profesorilor în lumina modului cum au înțeles să-și împlinească datoria chiar în condițiile în care nu sînt controlați. Unele organizații sindicale discută în adunări generale, cu bune rezultate educative, despre răspunderea comunistă în muncă, făcînd referiri concrete la activitatea din școală. Tot atît de eficient s-a dovedit și procedul folosit în unele școli de a discuta în consiliul pedagogic cazurile concrete care ilustrează spiritul de răspundere comunistă în muncă al învățătorilor și profesorilor sau lipsa acestuia, chestiuni de etică profesională, cele privind profilul moral al pedagogului de tip nou.

Pe de altă parte, în activitatea directorului de școală, a secției de învățămînt, cadrele didactice trebuie să găsească zi de zi exemple ale unui înalt spirit de răspundere în muncă. O activitate organizată pînă în cele mai mici amănunte, acțiuni bine gîndite și bine organizate, rezolvarea la vreme și cu seriozitate, a tuturor problemelor pe care le ridică viața școlară, ca și activitatea fiecărui învățător și profesor — munca dusă de așa manieră încît să se vadă că nimic nu este lipsit de importanță, că totul trebuie împlinit în cele mai bune condiții — vor fi desigur exemple concludente pentru activitatea cadrelor didactice, îndemnuri vii de a-și organiza și ele la fel de bine munca, de a-și privi sarcinile cu cea mai mare răspundere.

Neglijența, nepăsarea și superficialitatea trebuie combătute cu orice prilej. Fie că este vorba de activitatea învățătorilor și profesorilor, fie că este vorba de aceea a directorilor de școală sau a inspectorilor, ele sînt la fel de dăunătoare pentru îndeplinirea pe măsura cerințelor a sarcinilor mari ce stau în fața învățămîntului.

În fiecare școală să răsune mereu îndemnul și să se vadă continuu strădania tuturor de a desfășura o activitate bogată în conținut, pătrunsă de dragoste și abnegație pentru cauza făuririi oamenilor noi, de răspundere comunistă pentru calitatea muncii.

Instantaneu

Recreație... Proiectile albe, bătucite în palmă din zăpadă densă, fișnesc din toate colțurile însoțite de risete și exclamații, de respirația condensată în transparențe vapoase, de sclipirile de bucurie din ochii copiilor. Auzi parcă zvonul de glasuri, strigătele vesele, larma specifică recreațiilor.

În jur este spațiul vast, întins peste imensitatea cîmpurilor albe, peste casele tăcute ale satului, peste crengile încă desfrunzite, este spațiul încărcat de aer pur, plin de mireasma zăpezii.

Prin fereastra larg deschisă, aerul acesta curat pătrunde năvalnic și în clasa din care copiii abia au ieșit, aducînd și aici mireasma lui vie, tare și proaspătă.

Amănunte aparent banale, pe care le poți întîlni în fiecare recreație, la fiecare școală. Ele vorbesc însă de voioșia muncii desfășurate cu copiii, de grija celor mari pentru cei mici, de atmosfera minunată în care cresc oamenii de mine.

ACTUALITATEA ÎN PSIHLOGIA PEDAGOGICĂ

Dezvoltarea impetuoasă a științei și tehnicii, noile condiții create omului de construcția socialismului în patria noastră fac necesară reconsiderarea structurii procesului de instruire și educare în diversele sale sectoare, atât în ceea ce privește conținutul cât și în privința metodelor folosite. Într-adevăr, în cunoștințele predate elevilor trebuie neapărat să fie oglindite cuceririle științifice, progresele tehnicii din ultimele decenii, ca și noile valori ale culturii noastre socialiste, noile aspecte ale vieții noastre sociale. Totodată, se pune problema dezvoltării personalității elevului în conformitate cu idealurile superioare ale socialismului, a formării caracterului lui, a îndrumării pe o linie justă a vieții lui afective etc. Toate aceste cerințe ridică o serie de probleme majore și, în primul rând, problema modernizării sistemului cunoștințelor predate. Aceasta presupune introducerea unor noțiuni noi și modificarea modului de explicare a altora, dar și o operație de selecție pentru a se elimina ceea ce este perimat sau a devenit mai puțin important.

Lucrurile nu se pot reduce însă la o simplă modificare a programei școlare. Este în primul rând necesar să cunoaștem receptivitatea copilului — în funcție de vîrstă — pentru diferite cunoștințe sau procedee pe care dorim să le introducem, ca și succesiunea optimă în predarea unor cunoștințe și sistematizările cele mai favorabile. Evident, aceste considerente sînt valabile pentru ansamblul cunoștințelor școlare, nu numai pentru cele noi, dar necesitatea de a se întreprinde anumite modificări accentuează actualitatea întregii discuții.

De aci ajungem în mod logic la capitolul metodelor de predare. Un conținut improspătat, modernizat obligă și la cercetarea metodelor și procedeele de transmitere a cunoștințelor respective. Pe de altă parte, progresele însăși ale psihologiei științifice — în special ale psihologiei copilului — ne relevă aspecte noi, legitate noi ale evoluției psihice a acestuia. Practica pedagogică la rîndul ei prezintă un izvor nesecat de idei, de sugestii pentru îmbunătățirea conținutului celor predate și a metodelor folosite.

Cerințele, ipotezele, sugestiile sosite din toate aceste direcții nu-și pot da însă roadele în cadrul procesului pedagogic decît în baza unor cercetări psihologice, sistematice, special adaptate, a unor cercetări de psihologie pedagogică deci. Bineînțeles, în ultimă instanță cuvîntul hotărîtor îl are practica pedagogică, care urmează să aplice înțelesul rezultatelor investigațiilor.

Cercetările trebuie astfel orientate încît să nu rămînă la simpla constatare, ci să dezvăluie și posibilitățile de dezvoltare în cadrul unor activități adecvate. Este în esența psihologiei pedagogice științifice de a vedea capacitățile copilului nu ca invariabilă față de care trebuie să ne supunem necondiționat, ci ca momente ale unei evoluții ce depinde de condițiile instructiv-educative create. Este în esența psihologiei științifice de a vedea copilul nu ca un receptor pasiv al unor influențe externe, ci ca o entitate activă, care reacționează intelectual și afectiv la sollicitările noastre, care se formează și se dezvoltă în activitate — în activitatea declanșată de procesul instructiv-educativ. De aceea este foarte importantă buna cunoaștere de către profesor a efectelor determinate de munca lui în rîndurile copiilor — iar aceasta nu e posibil decît dacă el dispune de cunoștințe suficiente de psihologia copilului și de psihologie pedagogică.

În sfîrșit, necesitatea unei economisiri a forțelor pentru a se putea face față sollicitărilor crescînde creează obligația unei analize minuțioase a structurii procesului pedagogic în așa fel încît fiecare etapă a lui să poată da roadele cele mai bune, pentru a-i elibera pe elevi și profesori de eforturi inutile și a lărgi posibilitățile de dezvoltare a capacității de muncă independentă, de inițiativă, de creație a copiilor. Toate acestea se realizează pe baza unor cercetări sistematice, în cadrul cărora psihologie pedagogică îi revine un rol foarte important.

Prezentăm în pagina de față unele rezultate ale cercetărilor privitoare la etapa inițială de însușire a geometriei.

La lecția experimentală de geometrie

Etapa inițială de însușire a geometriei

Sînt cunoscute dificultățile întâmpinate de copil în însușirea geometriei. Ele se explică prin caracterul abstract al domeniului, prin structura axiomatică (mai mult sau mai puțin respectată) a expunerii, prin posibilitățile foarte reduse de algoritmizare a operațiilor de rezolvare a problemelor. Faptul că geometria, la nivelul programului școlar, operează cu figuri nu simplifică lucrurile. Figurile geometrice nu sînt obiecte materiale, ci reflectări mintale abstracte ale proprietăților spațiale, reflectări pe care le concretizăm în desene sau în alte modele materiale. Deși au proprietățile conceptelor (sînt abstracții idealizate, reflectă aspecte esențiale ale unor categorii de lucruri, sînt invariante în cursul unui raționament, etc.) figurile geometrice păstrează totuși elemente intuitive, în speță faptul de a fi imagini spațiale. Așa, de exemplu, intersecția unui cerc cu o dreaptă nu poate fi considerată o operație cu concepte pure, dar nici o operație cu obiecte materiale sau cu reprezentări brute ale acestora. Ea este o operație efectuată cu imagini spațiale abstractizate, conceptualizate, cu concepte figurale. Și în alte domenii raționăm servindu-ne de imagini abstractizate (ceea ce permite realizarea mentală a unor experiențe idealizate). Caracteristic pentru geometrie este faptul că avem de a face cu imagini cvasi-total conceptualizate, inserabile deplin într-un raționament logic deductiv. Aceasta a făcut posibilă axiomatizarea geometriei.

Aceste considerente relevă faptul că dezvoltarea gîndirii geometrice a elevului prezintă anumite aspecte specifice, care, într-o anumită măsură, deosebesc acest proces de formarea gîndirii științifice în alte domenii (ca de exemplu cel al științelor naturale). Elevul trebuie învățat treptat să opereze mental cu imagini spațiale abstractizate, să efectueze translații, rotații, supra-puneri, intersecții, secționări, combinări de figuri, operații care însă să fie permanente controlate logic de sistemul învățat de axiome, definiții, teoreme.

În mod obișnuit, ceea ce se predă în prezent în școală este în mare măsură o geometrie a foi de hîrtie. Aceasta nu are nici rigoarea unei expuneri strict axiomatice dar nici nu păstrează un contact suficient cu practica, pentru a o putea servi. Elevul, chiar cînd știe geometrie — în sensul că a reținut teoremele și demonstrațiile din manual — are dificultăți mari cînd trebuie să rezolve el însuși o problemă și dificultăți și mai mari atunci cînd problema de geometrie se prezintă sub forma unei situații concrete.

Pe baza acestor considerente, pe baza datelor obținute în cercetările noastre anterioare (expuse în special în volumul „Conceptele figurale” — 1963) și a datelor obținute de alți cercetători, noi am ajuns la concluzia necesității de a se începe predarea geometriei cu două etape pregătitoare. În prima etapă, pe care o putem numi *obiectuală* (în clasele a II-a și a III-a), copilul este pus în situația de a cerceta activ, senzorial și prin operații mintale, proprietăți spațiale ale obiectelor concrete, servindu-se pentru exprimare de descrieri verbale și de desen. Într-o a doua etapă, care nu are decît un rol tranzitoriu, desenul urmează să treacă pe primul plan, dar nu ca obiectivare a unor abstracții elaborate, ci ca o treaptă pentru elaborarea acestor abstracții (clasele IV—V). În etapa a treia (în clasa a VI-a), se trece treptat la punctul de vedere propriu zis geometric, în care conceptele figurale constituie entitățile de

bază ale raționamentului geometric.

În cele ce urmează, vrem să ne referim la prima etapă, care a format obiectul unor cercetări sistematice întreprinse de colectivul de psihologie pedagogică de la Institutul de psihologie al Academiei R.P.R. (M. Livezeanu, V. Radu, N. Minzat și autorul acestui articol). Spațiul limitat de care dispunem nu ne permite decît expunerea sumară a unor aspecte principale, datele complete fiind expuse într-o lucrare în curs de apariție.

Obiectivele primei etape sînt următoarele: a) Copilul trebuie să se familiarizeze cu cunoașterea proprietăților spațiale ale lucrurilor în spirit geometric. El trebuie să învețe să desprindă din complexul material al obiectului componente spațiale — de pildă suprafețe, muchii, vîrfuri, formele și dimensiunile acestora. b) Se dezvoltă capacitatea elevului de a-și reprezenta mental cît mai corect aceste proprietăți. Imaginile obținute se subordonează treptat unui sistem de noțiuni. c) Copilul învață să opereze cu aceste imagini, să construiască mental combinații noi, dar în același timp învață să dea un sens logic acestor construcții și rezultatelor obținute. d) Copilul învață să confrunte construcțiile sale mentale — redată grafic — cu rezultatele operațiilor efectiv realizate pe obiecte materiale. În esență, e vorba deci de faptul că elevul, pornind de la obiectele reale, să învețe să opereze independent, productiv și pe considerente logice cu imagini spațiale corespunzătoare.

Ceea ce se consideră, din perspectiva adultului, a fi simplu, elementar în structura geometriei — punctul, dreapta, planul — nu este simplu și elementar din punctul de vedere al copilului. Simplu și elementar este obiectul cu proprietățile sale spațiale, pe care copilul învață să le desprindă mental și să le analizeze.

Noi am efectuat atît experiențe individuale (cu elevi din clasele a II-a și — pentru comparație — cu elevi din clasele a IV-a), cît și experimente cu caracter pedagogic, sub forma unor lecții predate în patru clase a doua (în colaborare cu tov. C. Pricheș din Ministerul Învățămîntului). Lecțiile au fost ținute de învățătoarele E. Roman, A. Preoteasa și E. Chiriac.

Ne-am ocupat de desprinderea și numărarea elementelor unui cub (fețe, muchii, vîrfuri), de secționări transversale, longitudinale și prin plane diagonale în cub și paralelipiped, de desfășurarea cilindrului și de secționarea longitudinală și transversală a cilindrului. Pentru verificarea celor reținute de copii în cursul lecțiilor s-au dat, după circa 4 săptămîni, lucrări de control atît la clasele respective cît și la patru clase-martor din alte școli.

Scopul principal al lecțiilor experimentale a fost acela de a dezvolta la copii capacitatea de a opera logic cu reprezentări spațiale (și numai în al doilea rînd de a-și înzestra cu cîteva cunoștințe speciale). De pildă în ceea ce privește numărul elementelor, ceea ce interesa nu era atît cîte fețe, muchii sau vîrfuri are cubul, cît mai ales însușirea operației de numărare sistematică a acestora fără repetiții sau omisiuni. În ceea ce privește secționările noi am cerut copiilor ca, privind obiectul, să-și imagineze figura ce s-ar putea obține („fața dinăuntru”) dacă obiectul ar fi tăiat într-un anumit mod „cu un cuțit” sau „cu un fierăstrău”. Acest procedeu a întîmpinat, la început, opoziția colegilor noștri învățători. „Copilul trebuie înțeles să vadă, pe urmă să descrie ce a văzut”. Or, avînd în vedere obiectivul fixat, noi ceream copii-

lor să efectueze mental o construcție (în principiu realizabilă cu datele de care dispuneau), urmînd ca abea apoi s-o verifice printr-o acțiune practică.

Rezultatele obținute au scos în evidență marea receptivitate a copiilor pentru acest gen de activitate. De la o etapă la alta a experimentului individual (care a avut și un caracter instructiv), de la o lecție la alta, copiii făceau progrese vădite în ceea ce privește capacitatea lor de a opera logic cu imagini mintale. Ceea ce ne interesa, cum spuneam, nu era faptul ca atare de a memora o denumire, un număr, o formă, ci capacitatea de a beneficia de experiența anterioară în situații noi. De aceea ceream, de pildă, copiilor să numere elementele unui paralelipiped — după ce au învățat să le numere pe cele ale unui cub — să-și imagineze secțiuni noi — după ce și-au imaginat și au verificat altele. În același scop le ceream să verifice fiecare răspuns dat, să confrunte, stabilind corespondențe, elementele figurii desenate cu cele ale obiectului real sau ale secțiunii imaginare pe obiectul real. Am avut sentimentul, în cursul investigațiilor, că dăm literalmente peste o comoară — o comoară de disponibilități, de capacități insuficient valorificate și cultivate.

Înțelegerea oarecum îngustă a principiului intuiției ne face adeseori să uităm că în afară de mobilarea minții copilului cu diverse cunoștințe, este necesară mai ales dezvoltarea posibilităților lui reale de a opera independent și productiv, prin solicitarea sistematică a eforturilor sale creatoare în toate direcțiile (ceea ce, bineînțeles, nu exclude, ci presupune însușirea temeinică a cunoștințelor și deprinderilor din domeniul respectiv). Capacitatea de a opera logic cu reprezentări nu este necesară numai în geometrie. Gîndirea științifică se servește foarte frecvent de modele mentale intuitive în rezolvarea problemelor. De aceea, discuția noastră depășește cu mult hotarele predării geometriei. Important este faptul că această capacitate, ca atîtea altele, nu se dezvoltă de la sine, ci trebuie cultivată, stimulată sistematic — și aceasta începînd chiar din primele clase ale școlii elementare. Elevul din școala medie are în general dificultăți în manipularea independentă a imaginilor abstractizate în cadrul raționamentului științific (de pildă la fizică, la trigonometrie, la geometrie, mai ales la geometria în spațiu etc.). Și aceasta, în special, pentru că nu a existat o preocupare sistematică în această direcție încă din primii ani de școală.

La dezvoltarea operării cu reprezentări spațiale pot contribui din primele clase și alte discipline, dacă sînt orientate în acest sens (desenul, lucrările practice, geografia etc.) și reciproc: dezvoltarea gîndirii geometrice este extrem de utilă altor domenii (fizica, geografia, desenul etc.). Dar această întrepătrundere eficientă a disciplinelor, servind atît practicii cît și progresului intelectual al elevului, poate fi realizată numai dacă geometria însăși este asfel predată încît să poată contribui activ la cunoașterea realității și la acțiunea asupra ei. Ideea de a se începe predarea geometriei cu o „etapă obiectuală” nu înseamnă de loc intuitivizarea excesivă a învățămîntului geometriei. Rostul acestei etape este acela de a crea un fond suficient de mijloace intelectuale pentru ca, mai tirziu, elevul să poată opera independent și productiv cu imagini conceptualizate, în cadrul unui raționament riguros matematic, reducîndu-se la minimum revenirile la ilustrările intuitiv-concrete.

E. FISCHBEIN
șeful colectivului de psihologie pedagogică din Institutul de psihologie al Academiei R.P.R.

Materialul didactic ocupă un loc important în predarea cu succes a lecțiilor de agricultură. Iată de ce se impune ca, ținând seama de posibilitățile locale, toate școlile generale de 8 ani de la sate să-și organizeze laboratoare agricole, astfel încât să aibă totdeauna la îndemână întreaga gamă de materiale necesare ilustrării noțiunilor științifice transmise la lecții.

Materialele didactice agricole care se pot conserva și strânge pe plan local pot fi clasificate după modalitățile de conser-

vare sau după tematica programelor școlare. După procedeele de conservare deosebim grupa materialelor conservate în stare naturală (probe de sol, colecții de semințe și agroalimentare), a celor conservate în stare naturală modificată (materiale conservate în lichid sau prin uscarea, insectare) și materiale artificiale (îngrășăminte, amendamente, substanțe farmaceutice, instrumente mici din lemn etc.). După tematica programelor școlare, clasificarea este următoarea: materiale necesare cunoașterii

proprietăților solului, a morfologiei plantelor, a dăunătorilor și bolilor criptogamice, precum și materiale necesare pentru studierea procesului de producție în agricultură.

Pe lângă materialul didactic enumerat mai sus și care se poate strânge pe plan local se mai adaugă planșele cu caracter agricol (pentru lecțiile de zootehnie și hortivicultură, pentru cunoașterea problemelor legate de ameliorările agrosilvice și cultura mare), diverse schițe (privind organizarea unităților agricole, asolamentele, aplicarea

îngrășămintelor etc.), modele și aparate (stație meteorologică, trusă topografică, aparate de analiză a proprietăților solului, ph metru, microscop etc.) — care se pot obține prin comandă de la Ministerul Învățământului. De asemenea, este indicat ca laboratorul agricol să dispună și de material didactic conservat prin împiere.

În celo de mai jos ne vom ocupa în mod special de materialele didactice care pot fi strânse și conservate cu ușurință de către elevi sub conducerea directă a cadrelor didactice.

MATERIAL DIDACTIC PENTRU

Exantioanele de sol (probele de sol) ajută mult elevilor să cunoască proprietățile fizice și chimice ale pământului care contribuie la sporirea producției agricole (structura, textura, porozitatea, fertilitatea etc.). Întrucât probele de sol sînt caracteristice pentru diferitele unități morfologice existente în gospodăria agricolă, este necesar să se adune cele mai tipice soluri din localitate.

Pentru adunarea acestor probe se cere să se studieze întâi profilul de sol. În acest scop se va săpa o groapă adîncă de 0,80—3 m. Orizonturile se delimitează pe perețele din față al gropii, după culoare, textură, structură, capacitate etc.

În mod practic, probele se iau de pe o adîncime de 10—20 cm din fiecare orizont, de pe perețele din față gropii, pe care s-au însemnat liniilele ce sînt cuprinse între 0—20 cm, 38—54 cm, 54—70 cm și mai

tru a fi cît mai utile, trebuie să urmărească un scop didactic bine conturat, să fie sugestive și să răspundă temelor din programa școlară.

Pe plan local se pot face colecții de semințe, de plante întregi, de organe fructifere, ca și colecții agro-industriale și de materiale folosite în agricultură. Toate materialele alese pentru colecție trebuie să fie tipice, sănătoase și purificate. Unele din ele trebuie schimbate anual.

Colecțiile de semințe, care se pot strînge cu ușurință, nu trebuie să lipsească din nici o școală. Dacă în localitate nu se găsesc toate semințele cultivate în zona respectivă se pot organiza schimburi între școlile din același raion.

Colecțiile se fac pe grupe mari de plante agricole, în tuburi de sticlă, eprubete, pungă de celofan sau masă plastică. Tuburile de sticlă și eprubetele se astupă cu dopuri

se în colecție, semințele vor fi selecționate prin înlăturarea corpurilor străine. Spre deosebire de celelalte cereale, colecțiile de porumb se vor face pentru aceeași varietate în boabe și în știuleți.

Dintre soiurile de grâu care se cultivă în țara noastră nu trebuie să lipsească din colecție, în funcție de regiunea unde este situată localitatea, soiurile Concho, Triumph, Wichita, Ponca, nr. 301, Horrach, San Pas'ore, Cluj 650, Odesa 16, Bezostaiia 1 și 4 și Scorospelka.

Ca soi principal de orz se indică Cenad 345, pentru seacă și soiul Petkus ameliorat, iar pentru ovăz soiul Cenad 309.

O importanță deosebită trebuie acordată și alegerii semințelor de porumb. Pe lângă soiurile locale (Hanganesco, Ciucantini, soiul portocaliu de Tg. Frumos etc.), este bine să se colecteze semințe de porumb hibrid, care a luat o largă răspîndire în producție.

În grupa colecțiilor de semințe de leguminoase pentru boabe se colectează semințe de fasole (Michigan), mazăre (Victoria și Strube), soia (Mandarin, Iași 5), lupin și bob. Colecțiile de semințe din grupa plantelor uleioase și textile cuprind floarea-soarelui (Wniimk 8931, Sme-na), in de ulei (Deta, I.C.A.R. 32, I.C.A.R. 44), in de fuior (Concurent, I.C.A.R. 6), cinepă, ricin. Colecțiile de semințe de legume, cuprinzînd varză, roșii, ardei, castraveți, spanac, ridichi, vinete etc. se pot strînge în cutiute, deoarece semințele sînt mici și greu de procurat în cantități mari. În sfîrșit, colecțiile de semințe de plante furajere vor cuprinde semințe de plante furajere cultivate și din flora spontană (pășuni și fi-nețe naturale). Dat fiind că și aceste semințe sînt în majoritatea lor mici se recomandă a se conserva în cutiute de carton. În această grupă se adună mei, mazărice, trifoi, lucerna albastră, lucerna galbenă, sparceța etc.

Pe lângă orice școală trebuie să existe și colecții de plante întregi. Păstrate în dulapuri cu geamuri sau pe rafturi special amenajate, ele a-

jută elevilor să vadă plantele în ansamblu, să cunoască înălțimea lor, să vadă cum sînt dispuse organele etc.

Se pot aduna atît plante cu rădăcini cît și plante fără rădăcini, cu-

lese în perioade avansate de vegetație sau după coacerea deplină. Și aici trebuie să se urmărească alegerea celor mai tipice exemplare.

În această grupă de colecții se numără snopi de cereale, plante întregi de porumb, puieți înrădăcinați, pomi din anul III, butași de viță altoiți, butuci întregi de vie etc. Plantele anuale se schimbă de la o recoltă la alta și se păstrează în locuri mai umede și mai întunecoase.

În colecțiile de organe cu muguri vegetativi și fructiferi vom conserva plante din grupa rădăcinoaselor (morcov, varietăți de sfeclă, ridiche, cartofi etc.) și din pomivicultură.

Primăvara devreme, înainte ca pomii fructiferi să înfrunzească și să înflorească, se colectează părți de ramuri cu muguri vegetativi și roditori. Pentru școală, ramurile se pot prinde pe tablouri. Rămurele, alcătuite pe specii de pomi, ajută la cunoașterea organelor fructifere care trebuie păstrate și formate o dată cu aplicarea lucrărilor de tăieri pomivole. Un rămurar trebuie să cuprindă: la măr și păr — pînten simplu, inelat și mixt, te-pușă simplă, inelat și mixt, smicea, nuielusă, mlădiță și pungă; la prun și cais — pînten, ramură buchet, buchet ramificat, ramură mi-locioie; la cires și vișin — pînten, ramură, buchet, ramură mixtă, ramură pleată; la gușui — ramură mixtă, măciulie și vatră; la piersic — ramură buchet, mixtă și salbă.

De un real folos în studiul agriculturii sînt și colecțiile agro-industriale care, pe lângă produsele plantei, înfățișează și aspecte din utilizarea lor industrială. Așa, de exemplu, alături de semințele de floarea-soarelui, ricin sau in de ulei, se prezintă în tuburi de sticlă și ulei; alături de sămînța de mustar alb se va pune și făina de mustar folosită în farmacie etc.

La rîndul lor, colecțiile de materiale folosite în agricultură prezintă elevilor îngrășăminte chimice, amendamente, substanțe fitofarmaceutice, ierbicide etc., păstrate în tuburi de sticlă fixate pe tablouri speciale.

Evident, se pot realiza și colecții cu alte tematici (colecții de nutre-turi, colecții de probe de lînă etc.).

Materiale conservate în lichid. Întrucît nu toate produsele agricole se

pot conserva prin procedeele expuse mai sus, este necesar să se recurgă și la conservarea în lichid. Pe această cale se conservă fructe atacate de diverși dăunători, rădăcini cu nodozități produse de bacteriile fixatoare de azot cu care leguminoasele trăiesc în simbioză, ca și unele animale și insecte greu de păstrat pe altă cale.

Conservarea se face în borcane speciale, de formă cilindrică, cu capace transparente. Se pot folosi în acest scop și borcane pentru miere, acoperite cu capace de gela-tină, de tablă căptușită cu cauciuc sau material plastic.

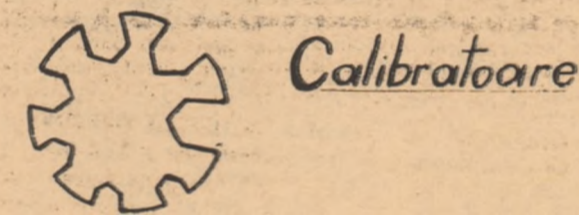
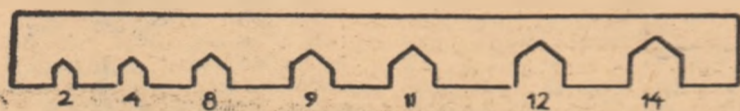
Pentru conservarea în lichid se aleg cele mai reprezentative exem-plare. Materialul de conservat se introduce într-un borcan peste care se toarnă încet alcool de 40°—90°. pînă este complet acoperit. Se lasă așa pînă se impregnează cu alcool (între 10—100 zile). Trebuie urmărit ca materialul să nu rămînă niciodată în contact cu aerul, prin evaporarea alcoolului. După impregnare materialul va fi mutat ușor în borcanul unde urmează să rămînă, turnîndu-se peste el alcool de 90°, la care se adaugă, pentru exemplarele colorate, și 5% alaua pulverizat. Materialul se fixează în interior pe un ax din lemn prins de capac. Apoi se completează cu alcool, se pune capacul și se ceruiește cu parafină.

În loc de alcool se pot folosi la conservare și formolul (formalina) în soluție de 2—5%, acidul acetic, în soluție de 10—15% (pentru ciuperci) sau 1—5% (pentru flori), soluții arsenicale și altele. Foarte lesne se realizează conserva-rea în saramură (sare în apă cloce-tită pînă la saturație), la care se adaugă puțin acid boric sau acid salicilic.

Putem conserva în lichid produsele atacate de boli. De asemenea, se pot conserva animalele din grupa reptilelor, exponate care să prezinte dezvoltarea prin metamorfoză a broaștei, precum și alți dăunători. Dacă vrem să prezentăm metamorfoza unor animale, așezăm fiecare fază a acesteia pe o sticlă așa ca să fie vizibile pe ambele părți.

Insectare. Foarte folositoare lec-țiilor de agricultură sînt și insectarele, alcătuite după o anumită tematică. Pentru insectare confecționăm o cutie din lemn cu capace de sticlă, avînd dimensiunile de 40 cm X 30 cm X 7 cm sau 27 cm X 17 cm X 4,5 cm. În fundul cutiei așezăm plută sau turbă, pentru a putea prinde ușor acele cu gămălie fixatoare.

Insectele, care se procură în tot timpul anului, se prind în mod diferit: fluturii cu plasa de prins, iar celelalte adunîndu-le cu mîna și punîndu-le în borcane în care se află o bucătică de vată îmbibată cu eter sau cloroform. Insectele cu carapace tare se omoară în alcool, iar cele gingașe în vase cu cianură de potasiu sau lăsîndu-le să moară de foame. În acest scop se împung cu un ac de gămălie și se prind pe o plaușă provizorie. La insectele mici nu se fac disecții. La cele mari (cărăbuș, rădașce etc.), disecțiile se fac astfel: se ridică aripile și se extrag din corp toate părțile moi. La fel, se extrage tot interiorul insectelor umede (păian-jeni, omizi etc.). Pentru aceasta introducem omida într-o sticlă care se închide bine. Punem apoi sticluța într-un vas cu apă fierbinte. După cîteva minute o scoatem, o

jos de 70 cm. După aceasta se detașează bucăți de sol din fiecare strat.

Probele de sol colectate se așază într-o lădiță din lemn cu capac de sticlă, avînd o lungime de 1,10 m, înălțimea de 0,20 cm și latura de 0,20 cm. Între probele de sol se pot așza pereți despărțitori, din sticlă. Pentru păstrarea însușirilor fizice ale probelor, acestea se umezesc periodic.

Pe lângă orice școală trebuie să existe și colecții de plante întregi. Păstrate în dulapuri cu geamuri sau pe rafturi special amenajate, ele a-

Pe lângă orice școală trebuie să existe și colecții de plante întregi. Păstrate în dulapuri cu geamuri sau pe rafturi special amenajate, ele a-

de plută sau vată, iar pungile se leagă cu ață. Tuburile și eprubetele vor avea etichete lipite la exterior, iar pungile în interior, pe un perete lateral. Toate se prind pe planșe din carton, placaj sau lemn sau se păstrează în cutii de carton speciale.

În ceea ce privește colecțiile de semințe din grupa cerealelor, se va pune desigur un accent deosebit pe stringerea cerealelor care alcătuiesc specificul gospodăriei sau al zonei respective, acordîndu-se atenție grîului, orzului, ovăzului, seacăi și porumbului. Înainte de a fi introdu-

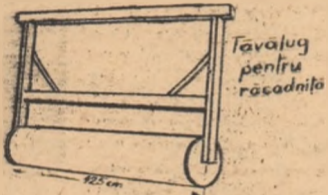
În seră

asezăm pe o foaie de hirtie sugativă și apăsăm cu un tampon de vată de la cap spre coadă sau invers, eliminând conținutul. Cu un pai introdus în orificiul prin care s-a făcut evacuarea suflăm aer, astfel ca insecta să ia forma de mai înainte.

Insectele cu aripi se pregătesc separat, cu ajutorul unei prese de îndepărtat aripile. În lipsa unei prese, aripile se acoperă cu carton subțire și se prind cu ace, îndepărându-se de corp. După uscare se scot acele și bucățile de carton. Acul de fixare se înfige perpendicular între torace și abdomen.

Insectele mici se lipesc pe carton subțire. Insectele grase se introduc în prealabil în benzină, pentru eliminarea esterilor.

Printre principalii dăunători care interesează sectorul agricol și care trebuie grupați în insectare se numără gândacul roșu al lucernei, gândacul pământiu, lăcusta migratoare, lăcusta marocană, cărăbușul cerealelor, gărgărița sfecei, gărgărița griului, gândacul roșu al rapitei, gândacul pocnitor, gândacul pârșos,

ploșnița verzei, gărgărița mazărei, lăcusta italiană.

Ierbare. Nu vor lipsi, bineînțeles, din laboratorul agricol, nici ierburile. Este bine să alcătuim ierbare tematice, pe grupe de plante sau

mapă de ierborizare pentru păstrarea materialului recoltat pînă la aplicarea operațiilor de presare și uscare.

Plantele vor fi uscate cu ajutorul preselor, care pot fi portabile, cu lanț, cu stinghii sau suruburi. Pentru un număr mai mic de plante se poate improviza o presă din două bucăți de scindură peste care se așează greutatea (cărămizi, pietre).

Plantele verzi se colectează pe timp calduros, de obicei dimineața la ora 10 sau seara între 5-6 (cu excepția plantelor care au florile deschise numai dimineața). Ele trebuie ferite de vînt și soare, iar florile se așează bine pentru a se păstra întregi. Menținerea coloritului plantei se realizează prin introducerea cotorului lor într-o soluție de piatră acră 65 g, apă 300 g, nitră 8 g. După ce stau o zi sau două în această soluție, se usucă. Pentru urgentarea uscării plantele se pot așeza timp de 1-5 minute (în afară de flori) în apă fierbinte, după care se lasă să se usuce sau se așează pe o plită încălzită ușor. Le putem afunda și în soluție de clor (acid clorhidric 2-5%) peste care se adaugă câteva grame de benzină (1000 g soluție de clor + 10 g benzină), în alcool sau în formol (15-20 minute). În același scop putem folosi vata în care se așează planta la presare sau fierul de călcat (se așează peste plantă sugativă și apoi se calcă cu fierul nu prea încins).

Pentru lecțiile de agricultură ne interesează indesebi inflorescența, fructul și frunzele (forma, poziția și dispunerea lor pe tulpină), iar la unele plante și rădăcinile.

La recoltarea materialelor pentru ierbare vom ține seama de faptul că cerealele cu talie înaltă trebuie

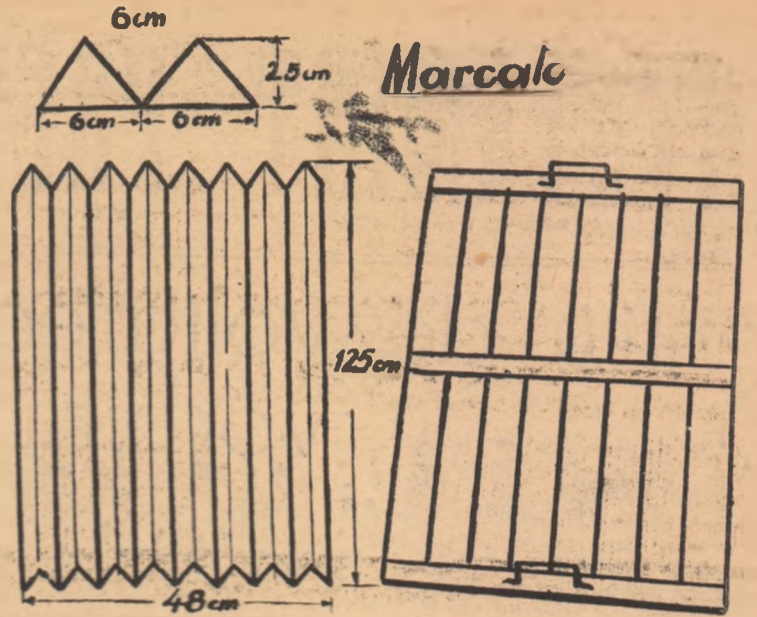
rite soiuri de viță de vie. De exemplu, de la soiul Perla de Csaba se colectează frunzele cu adîncitură mică, cu fața superioară încrețită și de culoare verde închis; de la soiul Chasselas doré, lăstari cu frunze cu cinci lobi și cu sinusurile laterale lungi, cu fața superioară lipsită de peri, cu dinți lați, rotunzi și cu cîrcei puternic ramificați.

Pornind de la faptul că un criteriu de bază în determinarea multor plante agricole și constituie forma frunzelor, este necesar să se întocmească ierbare speciale care să evidențieze diversitatea lor din acest punct de vedere. Vom prezenta astfel frunze lăncioase, oblonge, eliptice, rotunde, ovate, obovate, cordate, ca și diverse frunze compuse.

Se pot alcătui ierbare și pentru evidențierea bolilor criptogamice, care trebuie grupate după agentul patogen și după plantele atacate. Momentul de recoltare trebuie stabilit în funcție de ciclul evolutiv al bolii, în așa fel încît să recoltăm plante atacate cât mai tipice. De asemenea, este necesar să se evidențieze toate organele atacate de aceste boli.

După uscare plantele se așează pe coli albe de hirtie, unde se fixează cu benzi gumate. Când planșeta este mai mare, se taie pe jumătate și se așează amîndouă jumătățile pe aceeași coală. Plantele mici se pot grupa mai multe pe aceeași hirtie. Semintele, puse în plicuri de celofan, se vor lipi pe aceeași coală cu planta. Eticheta, pe care vom nota familia plantei, denumirea ei științifică și cea populară, localitatea și data recoltării, precum și cine a colectat-o, va fi fixată jos, în dreapta.

Instrumente ajutătoare. Este necesar ca laboratorul să cuprindă și

sus, în așa fel încît să se realizeze între vîrfurile triunghiurilor un spațiu liber de 6 cm. Un marcat are lungimea egală cu 1,25 m, iar lățimea de 48 cm (baza triunghiului de la fiecare riglă este tot de 6 cm).

Pentru asigurarea tasării pămîntului în răsadniță după semănat se folosesc tăvălugi mici din lemn. Dintr-un buștean rotund și curățat de coajă se poate pregăti cu ușurință un asemenea tăvălug. La capetele bușteanului se bat două cuie mari, de care se prind liber două brațe late

ramei. Pămîntul pregătit dinainte și umezit puțin se așează pe planșeta simplă. Apoi se așează rama cu pătrate și se presează, pentru ca pămîntul să se taie în pătrate mici. Peste ramă se pune planșa a treia, cu cuie de lemn, pentru a se realiza gaura de plantare la fiecare ghiveci pregătit. Apoi se trece la demontarea ramei. Vom avea grijă ca întotdeauna părțile active ale ramei să fie umezite.

Utile lecțiilor de agricultură sînt și echerul culisanț pentru efectuarea

LABORATORUL AGRICOL

combinat cu diferite organe ale plantelor: ierbare cu caracter agricol-industrial, cu plante toxice din pășuni și finețe, cu plante de nutreț și melifere, ierbare cu plante atacate de boli criptogamice, ierbare ampelografice, ca și ierbare speciale. Dacă utilizăm timpul în mod rațional, alcătuirea unui ierbare general, cu principalele specii de care avem nevoie la lecții, se realizează aproape concomitent cu procurarea și pregătirea ierburilor speciale.

Pentru recoltarea plantelor și pentru pregătirea lor în vederea conservării este nevoie să avem la îndemînă un deplăntator și un cutiaș pentru scoaterea părților subterane ale plantelor, un ferăstrău și foarfece de pomi pentru alcătuirea ierburilor pomicele, o cutie sau

presate și recoltate în stadiul de vegetație, imediat după însămîntare. De la pomii fructiferi se recoltează, în lunile aprilie și mai, ramuri cu frunze și flori, precum și porțiuni de scoarță. De exemplu, la soiul de măr „Astrahan alb” se recoltează porțiuni de ramuri cu frunze de culoare verde deschis și cu forma ovală, porțiuni de scoarță de culoare cenușie-roșietică, cu crăpături longitudinale. Legumele, în majoritatea cazurilor, se conservă în faza răsăd.

Ierburile ampelografice, pentru lecțiile de viticultură, vor cuprinde soiuri de viță folosite ca port-altoi. De la acestea se vor recolta lăstari cu frunze și cîrcei verzi și lăstari uscați. Se vor face de asemenea colecții de frunze și lăstari din dife-

modelo de instrumente ajutătoare pentru lucrările agricole, care pot fi confecționate cu elevii.

Un asemenea instrument este, de exemplu, brazdometrul, cu ajutorul căruia se verifică adîncimea de lucru la executarea arăturilor adînci. El se confecționează din lemn și se compune dintr-un braț lung de 0,50 m., gradat din 5 în 5 cm. de la 10 cm. în sus (10 cm, 15, 25, 30, 35, 40 cm). La unul din capetele brațului se fixează o talpă care face un unghi de 90°. Pe acest braț culisează un alt braț, tot din lemn, de aceeași lungime, prevăzut cu un arătător. Așezînd talpa la suprafața brazdei și lăsînd brațul mobil să alunece spre fundul acesteia, se indică pe brațul gradat adîncimea realizată la arat.

Alt instrument, calibratorul, confecționat din bucăți de scindură, se utilizează la sortarea puietilor și a butașilor de viță altoită. Există calibratoare riglă, circulare etc. Pe una din laturile scindurii se scobesc găuri cu lățime și adîncime diferită — de 2 cm, 4 cm, 8 cm, 9 cm, 11 cm și 12 cm. Încercăm dacă materialul de calibrat intră în deschizătura făcută. Apoi, ținînd seama de diametru, îl așezăm în grămezi separate.

Cu ajutorul plantatoarelor, instrumente confecționate de asemenea din lemn, se plantează răsădul de legume, puietii, butașii etc. Și plantatoarele sînt de mai multe tipuri, după forma lor: plantatorul simplu, un țarșu lung de 60 cm și cu diametrul de 5 cm; cel curbat — de aceeași dimensiuni ca primul, dar avînd capul superior curbat în formă de T și cu călcii, în care caz este mai lung (de cca 1 m), avînd prevăzut, la o înălțime de 30 cm, un prag (călcii), pentru a se ușura împingerea lui în sol cu ajutorul piciorului. Prin apăsarea plantatorului se deschide în sol o gaură în care se introduce răsădul de plantat, iar prin împingerea lui laterală și aproape de groapa inițială, puțin oblic, se adună pămîntul lângă răsăd, aducîndu-se plantatorul în poziția oblică în poziția dreaptă.

Pentru marcarea rîndurilor de semănat în răsadnițe se confecționează, din lemn, marcatore portabile. Un asemenea marcatore se compune din mai multe rigle făcute sub formă de prisme triunghiulare, care se prind una de alta pe două rigle orizontale cu vîrfurile triunghiului în

rale, consolidate la cap de o stinghie orizontală și o contrafișă. Lățimea de lucru a tăvălugului nu trebuie să fie mai mare de 1,25 m.

Putem confecționa cu elevii și rame tipar pentru ghivecele nutritive. Ele se compun din trei părți și anume: o planșă pătrată cu latura de 50 cm, o ramă pătrată cu latura de 41,8 cm, despărțită în interior de rigle longitudinale și transversale la distanța de 8 cm între ele (prin imbinarea acestora se realizează pătrate mici cu latura de 8 cm) și o planșă, pe care se prind cuie de lemn astfel încît prin suprapunere să cadă pe mijlocul pătratelor mici din interiorul

unor măsurători la animale, compasul de măsurat în cîmp și rama metrică. Echerul culisanț se compune dintr-o riglă lungă de 1,70x2 m, gradată metric, pe care culisează un braț perpendicular și care face un unghi de 90°. Compasul agricol e alcătuit din două rigle prinse la intersecția superioară; prin deschidere se realizează o lățime de lucru de 2 m. La mijloc se fixează cu o riglă transversală. Rama metrică este un pătrat cu latura de 50 cm, de 75 cm sau de 100 cm, care se utilizează în mod special la evaluarea producțiilor la hectar și la determinări în loturile semîncere.

O atenție deosebită trebuie acordată păstrării materialelor conservate, pentru a nu se degrada. De aceea, este necesar ca în fiecare școală să se rezerve un spațiu special pentru depozitarea lor, fiecare material avînd locul său separat de păstrare. Periodic vom dezinfecta și deratiza spațiul de depozitare, deoarece insectele și șoarecii sînt principalii dăunători ai materialului didactic.

De asemenea, trebuie să ferim materialul didactic de locurile umede și igrasioase, pentru a evita mucegăirea plantelor sau ruginirea acelor din insectare. În cutiile de insectare vom introduce periodic naftalină în plicuri de tifon.

Materialul didactic trebuie să fie inventariat, etichetat și aranjat pe cît posibil în ordinea temelor din programa școlară, pentru a nu pierde vremea atunci cînd trebuie să-l folosim pentru lecție.

În același timp, ținînd seama că unele substanțe conservante sînt toxice (de exemplu formolul), este necesar să se ia unele măsuri de prevenire a accidentelor. Astfel, substanțele conservante se vor ține într-un dulap încuiat, care nu va fi deschis decît de profesor. Ambalajul substanțelor va fi etichetat și va purta un semn distinctiv, cu mențiunea „otrăvă”. Nu vom permite elevilor să lucreze cu substanțe toxice fără a pregăti înainte concentrația indicată, iar după lucru vom asigura ca ei să se spele pe mîini.

Materialul colecționat sau con-

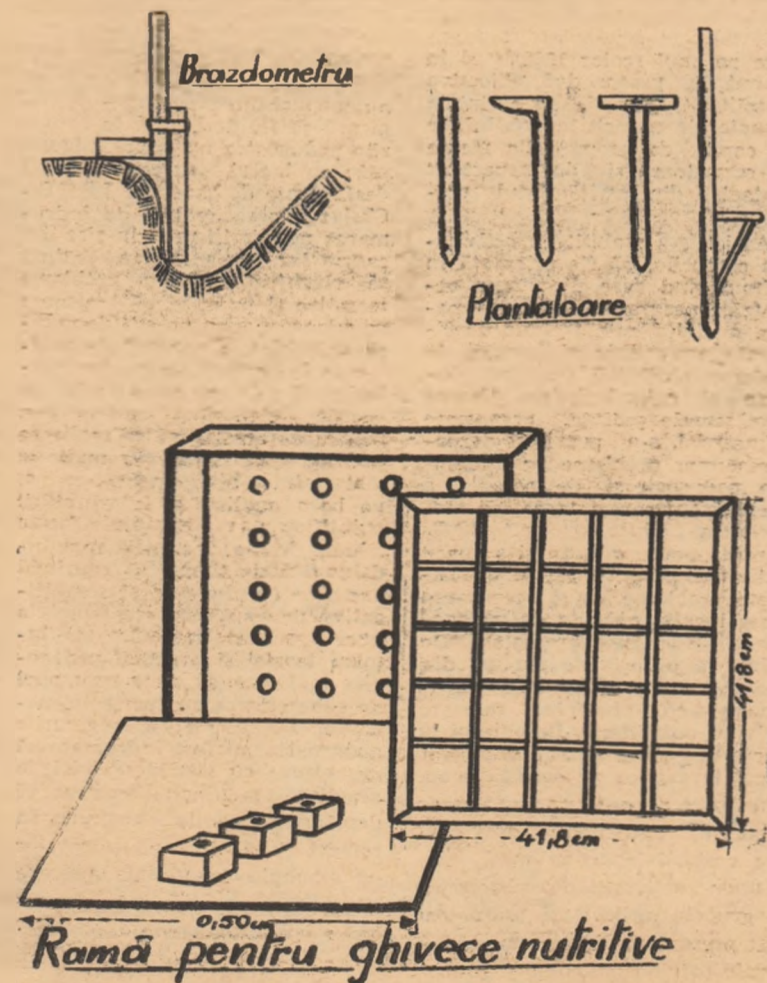
fecționat prin mijloace locale de către elevi, sub îndrumarea cadrelor didactice, trebuie utilizat împreună cu planșele, aparatele sau diafiziunile primite prin secția de învățămînt, creîndu-se în acest fel condiții pentru înțelegerea cît mai temeinică a cunoștințelor predate. El poate fi folosit atît la transmiterea cunoștințelor și fixarea lor, ca și la lecțiile de recapitulare, unde, fără a se opri asupra amănuntelor, profesorul va urmări dacă elevii pot sintetiza caracteristicile generale ale materialelor prezentate.

La multe lecții se poate utiliza materialul distributiv (pungi sau cutii cu semințe, mai multe cutiute cu aceeași insectă, mai multe ierbare, rămurure sau insectare cu aceeași tematică), ceea ce permite să se lucreze frontal cu toată clasa, să se scoată în evidență anumite caracteristici pe baza observării directe de către fiecare elev a materialului studiat.

În cadrul lecțiilor de recapitulare este bine să se utilizeze mai multe feluri de materiale (de exemplu planșe și ierbare, material distributiv și diapozitive, prezentarea unui film și a unor colecții etc.). Nu vom da însă în aceeași lecție prea multe materiale, pentru a nu dispersa atenția elevilor.

M. VLADUȚ
și
M. ADLER

îndrumători principali
în Direcția pedagogică
din Ministerul Învățămîntului

ÎNVAȚĂMÎNT PREȘCOLAR

Pentru dezvoltarea vorbirii copiilor

Aplicarea programei activității instructiv-educative din grădinița de copii a ridicat o serie de probleme în legătură cu conducerea activităților menite să contribuie la dezvoltarea vorbirii copiilor. Una din aceste probleme este legată de metoda organizării convorbirilor după imagini, care prezintă elemente noi atât din punctul de vedere al denumirii (în programele anterioare, un tip asemănător de activitate era denumit „lectură după imagine”) cât mai ales din punct de vedere al structurii.

În practica curentă „lectura după imagine” era o activitate în care li se cerea copiilor să descrie imaginea fie în ansamblu, fie pe părți, folosindu-se întrebarea: „Ce vezi?” sau „Spune ce se vede în partea aceasta!” etc. Înlocuirea denumirii în noua programă n-a fost o simplă schimbare de terminologie. Multe educatoare au înțeles în mod just că s-a schimbat însăși structura acestei activități, care se bazează acum pe o mai largă folosire a metodei conversației. De asemenea, ele au înțeles că sarcina didactică a convorbirilor după imagini este de a fixa și preciza cunoștințele spre deosebire de sarcina activităților în care copiii iau contact pentru prima oară cu unele lucruri prin intermediul tabloului — de exemplu activitățile cu tema „Munca în fabrici sau uzine”, „În Capitala patriei noastre” etc.

În cadrul convorbirilor după imagini majoritatea educatoarelor urmăresc în mod just exercitarea vorbirii copiilor atât sub aspectul îmbogățirii bagajului lexical, cât și sub aspectul corectitudinii și coerenței. Totuși s-a constatat în unele locuri tendința de a reduce întreaga activitate la întrebări și răspunsuri, ceea ce frânează independența copiilor în exprimare și le înăbușă spiritul de observație. Dacă un număr mai mare de întrebări își au justificare la începutul anului școlar, atunci când copiii nu știu încă să deosebească elementele esențiale de cele de amănunt, în schimb, în partea a doua a anului școlar conținutul descrierii nu trebuie făcută prin întrebări multiple — principale și ajutoare — prin intervenții care să-i pună pe copii în situația de a-și limita răspunsul la un singur amănunt.

Asistând într-una din zilele trecute la convorbire după imagine cu tema „Munca oamenilor în atelier” condusă de tov. educatoare Dumitru Mocanu de la grădinița nr. 94 din București, am putut constata un exemplu pozitiv de aplicare în practică a metodei conversației. După cum se știe, convorbirea cu această temă are scopul de a consolida cunoștințele copiilor despre munca croitorului, cizmarului și a țimplarului, de a activa vocabularul lor în legătură cu denumirea uneltelor și de a-i obișnui să descrie în mod independent conținutul celor înfățișate în tablou. După ce i-a solicitat pe copii să intuiască tablourile, să enumere elementele existente în ele, tov. Mocanu le-a arătat cum se va desfășura activitatea, ce vor avea de făcut. În indicațiile date ea a introdus principalele întrebări pe care urma să se axeze descrierea tabloului și anume: „Ce face fiecare muncitor din tablou?” și „De ce are nevoie muncitorul ca să poată lucra?”. Formulate în acest fel și aduse la cunoștința copiilor încă înainte de a începe analiza tablourilor, întrebările le-au dat acestora posibilitatea de a realiza descrieri destul de amănunțite, fără să fie nevoie de prea multe întrebări ajutoare. Copiii au reținut ușor cele două întrebări și, atunci când li se ce-

rea să vorbească, nu neglijau răspunsul la nici una din ele. Descriind activitatea celor patru croitori prezentați în tablou copiii au vorbit despre operația de croire a unei haine, de coasere la mașina de cusut, de probare a hainei și de călcare a ei, indicând și denumirea uneltelor și materialelor folosite: stofă, masă, tipar, centimetru, foarfecă, ață, mașină de cusut, fier de călcat, pinză etc. După descrierea amănunțită a fiecărui element din tablou, educatoarea a intervenit cu o serie de întrebări care au activizat gândirea copiilor și i-au ajutat să interpreteze conținutul tabloului. Astfel, ea le-a cerut să arate ce au terminat de lucrat croitorii (pornind de la un cuier din planul doi pe care erau expuse obiecte de îmbrăcăminte: un palton, un pantalon, o haină și o rochie), cum se numesc într-un cuvânt toate aceste lucruri, (pentru a obține cuvântul generalizator „îmbrăcăminte”), pentru cine a fost lucrată îmbrăcămintea (cu scopul de a fixa cuvântul „îmbrăcăminte” și a arăta utilitatea muncii croitorului), unde lucrează croitorii din tablou (pentru a preciza noțiunea de atelier de croitorie), de ce lucrează mai mulți croitori la o haină, cui folosește munca croitorului și de ce trebuie păstrată cu grijă îmbrăcămintea.

O întrebare care a înviorat mult grupa de copii a fost aceea care le-a cerut să-și amintească dacă au fost la atelierul de croitorie și să povestească despre ceea ce au văzut acolo. În acest fel s-a apelat pe de o parte la experiența lor de viață, iar pe de altă parte s-au sintetizat toate elementele tabloului într-o expunere concisă. Apoi educatoarea a completat expunerea copiilor cu următoarele idei: muncitorii sint veseli, deoarece au un atelier

curat și luminos și deoarece au lucrat repede și frumos hainele comandate; ei se ajută unii pe alții ca să facă haine cât mai frumoase și să le termine în timp scurt.

În același mod s-a procedat și cu celelalte tablouri, cerându-se copiilor să le analizeze independent imaginile pornind de la acțiunea fiecărui cizmar și țimplar. Apoi, prin întrebările puse, din care unele aveau caracter generalizator, copiii au fost îndrumați să interpreteze tablourile și să facă o sinteză a celor descrise, valorificând experiența lor de viață, impresiile dobândite în cursul plimbărilor sau în familie etc.

Procedeu folosit de tov. Mocanu prezintă deci o serie de avantaje: se bazează pe un număr redus de întrebări, asigură condiții pentru a economisi timpul și pentru a continua activitatea într-un ritm mai viu, antrenează un număr foarte mare de copii la discuții, creându-le posibilitatea de a se exprima coerent și independent, imbină în mod just analiza cu sinteza celor observate, activează intens gândirea și creează condiții pentru exprimarea clară a gândurilor în fraze încheiate.

Preocupându-se, în conducerea activităților de convorbire după imagini, de stimularea vorbirii corecte din punct de vedere gramatical, pe baza participării intense a gândirii copiilor, educatoarele sint chemate să se orienteze spre alegerea și folosirea acelor procedee și metode care li pun pe copii în situația de a descrie independent cele văzute, să sesizeze singuri unele relații, să valorifice experiența lor anterioară.

MARIA TAIBAN
inspector în Ministerul
Învățămîntului

O zi la grădiniță

Pe prânz! Grupul micșorilor din grădinița „Comunistului” din cartierul „Casa Școlară” din București s-a așezat la masă. În fața lor stă o tablă cu desenele unor copii și o socotă, o cântărețică și o jucărie distractivă.

În jurul mesei stă o grupă de copii, din care unii au mâncat deja și au rămas doar cu o bucată de pâine și o bucată de carne. Alții au început să mănânce și ei. Masa e plină de tot felul de lucruri care au fost aduse de copii: un cuier, o cutie de carton, o jucărie distractivă, o cântărețică și o socotă. Cu ajutorul acestor obiecte didactice, educatoarea Antonia Berescu și-a propus să predea copiilor din grupa mijlocie numărul 8. Ni-cușor, un băiețel oacheș cu o fundă mare, roșie, la gît, spune „lecția” învățată data trecută. Unu, doi, trei... pornește el cu curaj, mîndru de ceea ce știe, numărînd pînă la 7. Se numără pe 7, bețișoare, sint cușuși 7 nasturi pe șorțuleț, iepurașii primese „de mîncare” 7 morcovi.

— Doina, mai coase un nasture pe șor-

țuleț! — cere educatoarea unei fetițe. Și, după ce nasturele a fost cusut, o întrebă: „Cîți nasturi sînt acum?”

O clipă de gândire și fetița răspunde jînd eruat: „Op! Iepurașii mai primese un morcov, în brad mîncare o roșie. Din nou gîsimile copiilor gîsimile camera: 1.2.3. — pînă la 8. Și astăzi, acum „lecția” este bine învățată de fiecare. Ca la pro-

cedeu. Cînd activitatea de numărare și socotă s-a terminat, grupa micșorilor a ieșit împreună cu educatoarea afară, în curte. Exercițiile de educație fizică se desfășoară de obicei în aer liber. E mai plăcut, mai reconfortant.

Astăzi copiii învață un exercițiu nou: să arunce mingea înainte, de jos, cu ambele mîini alternativ. Și curtea se umple în câteva clipe de veselie, de larmă.

Iată-ne acum la ultima activitate de astăzi — jocul distractiv, înfățișîndu-se cea mai îndrăgită de copii. Într-un colț al camerei s-a deschis un mare „șantier”. Materialul de construcție — zeci de bețișoare, cercuri,

cube multicolore, cartonase. Curînd pe „șantier” s-au ridicat primele construcții. Florin a ajuns la al doilea etaj al blocului pe care îl clădește. Alături, Dănuț se străduiește să „clădească” și el coloana sa la teatrul său.

Dar ce se întîmplă? S-au terminat cărămizile... „Sandule, vino mai repede cu cărămizile!” — strigă nerăbdătorii constructori. La doi pași de „șantier”, Sandu se zorește să încerce cu „cărămizi” câteva „camioane”. Dinșpre garajul construit de Radu sosesse altele spre a fi încărcate.

Copiii își privesc fericiti construcțiile, mîndri de isprava lor: „Ale mele sînt ca cele de pe Grivița!”... „Al meu seamă nă cu cel din Piața Romană!”...

Și jocul continuă sub ochii atenți și sub îndrumarea nesimțită, dar prezentă a educatoarei. Este și el, în felul lui, o „lecție”. O lecție din care cei mici învață că cea mai mare bucurie a omului e munca, e fapta pusă în slujba tuturor.

M. VERDEȘ

Marile bucurii ale celor mici

La cercurile pedagogice ale educatoarelor

Pentru a spori contribuția cercurilor pedagogice la îmbunătățirea muncii cadrelor didactice din învățămîntul preșcolar, I.P.C.D.-Cluj în colaborare cu secțiile de învățămînt, a urmărit să le asigure o activitate judicioasă planificată, variată, bogată în conținut, în măsură să permită studierea sistematică a unor probleme teoretice și practice.

Încă de la începutul anului au fost organizate la Cluj, Oradea, Baia Mare, Bistrița, Huedin și Turda consfătuiri cu responsabilitate cercurilor pedagogice și inspectorii metodiști din învățămîntul preșcolar. La aceste consfătuiri au fost dezbătute obiectivele cuprinse în planul tematic orientativ al cercurilor pedagogice pe anul școlar 1963-64 și în planul de perspectivă, obiective stabilite în funcție de cerințele actuale ale muncii în grădinițele de copii, de propunerile făcute de educatoare și de inspectorii metodiști din învățămîntul preșcolar.

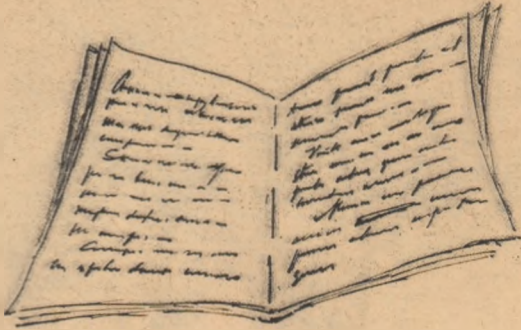
Astfel, s-a stabilit ca activitatea cercurilor să fie orientată în primul rînd spre discutarea cerințelor programei și spre analiza modului cum trebuie desfășurate activitățile obligatorii, în vederea alcătuirii orarelor lunare și calendaristice. Pentru următoarele ședințe, organizate trimestrial, s-a prevăzut dezbateri unor probleme de psihologie, pedagogie și de metodică a specialității care interesează majoritatea educatoarelor, desfășurarea unor discuții și a unor activități practice legate de aceste probleme, ca și recenzarea unor lucrări apărute de pedagogie și psihologie preșcolară. De pildă, la o serie de cercuri din regiunile Cluj, Crișana și Maramureș s-au prezentat referate privind dezvoltarea limbajului la copiii preșcolari și s-au organizat lucrări practice pe această temă (bunăoară, conducerea unor jocuri didactice pentru dezvoltarea vorbirii la grupa mică sau a unor activități de observare la grupele mijlocie și mare. Au fost prezentate, de asemenea, referate privind metodele și procedeele folosite pentru însușirea

numărului și socotitului, pentru realizarea sarcinilor educației muzicale în grădinița de copii etc., urmate de activități practice pe aceste teme.

În planul de perspectivă s-a prevăzut studierea și aprofundarea unor probleme privitoare la organizarea și îndrumarea jocurilor — în cadrul cărora se vor lua în dezbateri aspecte ale jocurilor de creație, ale jocurilor de mișcare, ale jocurilor didactice și ale jocurilor muzicale — la formarea și educarea deprinderilor igienico-sanitare și de comportare civilizată, a deprinderilor motrice de bază, a deprinderilor intelectuale etc. ca și la formarea reprezentărilor și noțiunilor la copiii de vîrstă preșcolară.

Ținînd seama de faptul că numai stabilirea tematicii ce urmează să fie dezbătută în cercurile pedagogice nu poate asigura, prin ea însăși, succesul muncii desfășurate de acestea, I.P.C.D.-Cluj s-a preocupat și de îndrumarea activității propriu-zise din cadrul lor, așa ca fiecare ședință să clarifice anumite probleme teoretice și practice, să înarmeze pe educatoare cu un stil de muncă științific, să contribuie realmente la perfecționarea lor profesională. O mare atenție se acordă elaborării referatelor, pentru ca acestea să se realizeze pe baza unui studiu sistematic al materialului bibliografic, ca și pe baza analizei și interpretării științifice a materialului factual adunat într-o perioadă mai îndelungată de timp, să cuprindă exemple concludente și semnificative de aplicare creatoare a unor procedee metodice în lumina teoriei și practicii pedagogice înaintate, să ofere un model de generalizare a experienței pozitive. De asemenea, cercurile pedagogice au fost îndrumate să organizeze cu grijă activitățile practice, așa încît acestea să demonstreze ideile susținute în referat și să ofere educatoarelor un exemplu concret de aplicare adecvată a unor metode și procedee noi, interesante.

MARIA V. NICOARA
Lector la I.P.C.D.-Cluj

Care este rolul caietului dirigintei în munca educativă? Asupra acestei probleme există, în rândurile dirigintei, păreri diferite. De aici și modalitățile diferite de alcătuire a caietelor, ca și de folosire a lor în activitatea educativă.

Trecind în revistă câteva dintre cele mai frecvente poziții și soluții întâlnite în această direcție, vom încerca să le subliniem pe cele care ni se par a răspunde cel mai bine cerințelor privitoare la conținutul acestui important auxiliar al muncii educative și la modul de a-l alcătui.

Ce să cuprindă caietul dirigintei?

În fața acestei întrebări, un profesor care dusese l. absolvire multe serii de elevi n-a șovăit deloc, răspunzând cu aerul firesc al omului sigur de sine:

— Tot! Adică — a explicat el — toate datele necesare dirigintei ca să aibă evidența muncii și perspectiva ei.

După aceste criterii s-a orientat și conducerea Școlii medii nr. 1 „N. Bălcescu” din Craiova, indicând structurarea materialului cuprins în caietul dirigintei în trei categorii mari de probleme. Să ne oprim la fiecare din ele, deoarece o asemenea organizare a caietului dirigintei, întâlnită și în alte școli, s-a dovedit a răspunde în mare măsură cerințelor.

Prima parte a caietului oglindește situația generală a colectivului clasei, rezultatele la învățătură și disciplină centralizate pe trimestre și ani de studii. Experiența a arătat însă că în consemnarea datelor care prezintă situația generală a clasei trebuie operată o selecție, că este contraindicat a transforma caietul dirigintei într-o înșiruire de tabele cu caracter statistic, nesemnificative sub aspect educativ.

Partea a doua cuprinde planurile trimestriale și săptămânale, planurile orelor de dirigință, notări de la asistențele dirigintei la lecții, din procese verbale ale diferitelor adunări (cu colectivul didactic al clasei, cu părinții), de la convorbirile cu părinții la orele de consultații sau din timpul vizitelor la domiciliu.

În sfârșit, ultima parte a caietului dirigintei (care uneori este dată în anexă), cuprinde fișe individuale cu observații și caracterizări ale elevilor, concluzii cu privire la munca educativă ce trebuie dusă cu fiecare elev în parte.

Elementul hotărâtor: conținutul celor notate

Sigur că simpla alcătuire a caietului dirigintei așa ca el să cuprindă cele trei părți la care ne-am referit mai sus nu este suficientă. Important este conținutul lor, important este ca fiecare lucru notat în caiet să răspundă unei necesități și să ajute la rezolvarea problemelor educative.

Faptul că formele planificării și evidenței sînt comune tuturor școlilor asigură, în special celei de-a doua părți din caietele dirigintei, o oarecare unitate. În acest cadru unitar se manifestă însă, în mod firesc, o mare varietate de probleme legate de conținutul și metodele educației, varietate izvorâtă din concepția dirigintei despre munca lui, din stilul său personal de a-și organiza și desfășura activitatea.

Planurile gândite, raportate în mod judicios la condițiile specifice ale colectivului de elevi, ale școlii, ale raionului, vorbesc

despre înțelegerea muncii educative ca un sistem în care fiecare etapă, fiecare acțiune și fiecare măsură este concepută ca o parte dintr-un întreg și se află în strînsă legătură cu celelalte, completîndu-le, întărindu-le.

Este semnificativ, pentru acest mod de a organiza munca educativă, locul ocupat de orele de dirigință. În multe caiete ale dirigintei de la Școala de 8 ani nr. 5 din București, bunăoară, temele acestor ore nu apar izolat, într-o anexă a planului trimestrial, ci sînt încadrate în acesta, ca un mijloc de realizare a diferitelor obiective. Așa, de pildă, ora de dirigință în care li s-a lămurit elevilor „Cît pierdem dacă nu venim o zi la școală” a completat alte măsuri, înglobate în cuprinzătorul obiectiv „Încadrarea elevilor în regimul școlar, stimularea interesului și a dragostei lor pentru învățătură”, după cum discutarea temei „Prietenul la nevoie se cunoaște” se înglobează în obiectivul „Organizarea și educarea colectivului clasei”. Caietele unor diriginte cum sînt Alexandrina Dinulescu și Ecaterina Handruș arată și faptul că munca educativă este înțeleasă ca un proces continuu, ele prevăzînd acțiuni nu numai pe perioada trimestrelor școlare, ci și în vacanțe.

Alcătuirea planurilor săptămânale nu constituie o obligație pentru diriginți. Totuși, faptul că multe din caietele dirigintei studiate de noi cuprind asemenea planuri demonstrează că ei simt necesitatea de a-și organiza munca și pe intervale mai mici, nu numai în cadrul trimestrului. Notînd pe scurt acțiunile săptămânii, ei dobîndesc siguranța că nu le scapă din atenție lucruri importante și că valorifică timpul cît mai bine luînd măsurile operative necesare.

Ne-a fost evidentă justetea acestei poziții citind de exemplu, în caietul dirigintei Elena Olteanu de la Școala de 8 ani nr. 5 din București, planul unei săptămîni. Acesta cuprindea o întreagă varietate de aspecte care, fără o judicioasă planificare, s-ar fi pierdut desigur, cum se spune, pe drum. Era vorba aici de controlarea notelor luate de copii, a modului cum își îndeplinesc sarcinile elevii de serviciu, a punctualității în venirea la școală, de asistențe la lecții, de supravegherea recreațiilor, de consultații pentru părinți, de vizionarea cu elevii a unui film etc.

Atenția și minuțiozitatea caracterizează și modul cum sînt întocmite în multe școli fișele individuale. Diriginții pricepuți, pătrunși de o adevărată pasiune pentru munca lor, știu să alcătuiască astfel fișele încît numai citindu-le, fără a fi intrat vreodată în clasă, ai impresia că îi cunoști pe elevii de care îți vorbești, că înțelegi chiar raporturile țesute între ei în viața colectivului.

„Secretul” unei bune cunoașteri a elevilor — și deci al unor bune caracterizări — îl dețin acei diriginți care notează în ordine cronologică și, bine înțeles, selectiv fapte desprinse din observarea activității elevilor în

diferite împrejurări, constatări în urma convorbirilor cu ei, cu cadrele didactice, cu părinții etc., care urmăresc deci sistematic evoluția elevilor.

Din păcate, nu toți diriginții acordă aceeași grijă conținutului notărilor din caietele lor. Adevsea mai întîlnim încă în această privință, manifestări destul de vizibile de formalism. Cum altfel decît formale ar putea fi socotite acele caracterizări care se limitează la copierea din catalog a situației elevilor la învățătură fără a o motiva? Nu e de mirare de aceea, că planurile de activitate educativă alcătuite pe baza unor asemenea caracterizări sînt

cedeu este dublu: nu numai că se evită ca an de an să se întocmească noi liste și tabele cu numele elevilor, date personale etc., dar — ceea ce este mai important — se poate urmări mai ușor evoluția colectivului de elevi

În luptă cu scriptologia!

Iată un subtitlu care ar părea, la prima vedere, în contradicție cu cele spuse pînă acum. După atîtea îndemnuri la notări minuțioase ne ridicăm împotriva scrisului? Nu-i nici o contradicție, ci doar o problemă de măsură.

caietul dirigintei

de obicei sărace, generale, neeficiente.

Se remarcă, de asemenea, întocmirea superficială a planului astfel încît din acesta lipsesc întregi domenii de activitate a dirigintei: colaborarea cu organizația de pionieri sau U.T.M., cu părinții elevilor și — mai ales — cu colectivul didactic al clasei, preocuparea pentru educația estetică, pentru organizarea activității elevilor în afara clasei etc.

Destule exemple de formalism se întîlnesc în fișele individuale alcătuite de unii diriginți, fișe în care locul caracterizărilor serioase, bazate pe o reală cunoaștere a elevilor, îl iau „etichetele”. Într-adevăr, nu o dată poți citi în fișe asemenea „caracterizări” telegrafice, care nu spun nimic: „Bun la învățătură, disciplinat, bun coleg, cu condiții bune acasă”. Dar cum poți afla, de aici, care sînt particularitățile individuale ale elevului respectiv, cum a crescut și s-a dezvoltat el, cum trebuie îndrumat mai departe?

Se întîlnesc, apoi, și caracterizări de felul: „Slab la învățătură, element de dezordine, cu preocupări nesănătoase” — formulă ce închide orice perspectivă de îndreptare, pecetluind o soartă de om.

Dar faptele pe care se întemeiază constatările? Dar măsurile luate și rezultatele lor? Nu le putem afla din însemnările dirigintei cu stil telegrafic și adesea nici ei nu ne pot spune mai mult, căci nu se pot păstra toate în minte și, dacă n-au fost notate la timp...

Așadar, atenție nu numai la ceea ce scriem în caiet, dar și la modul cum scriem!

Continuitate și perspectivă

Să lucreze cîțiva ani cu o serie de elevi, să-și poată eșalona munca beneficiînd de realizările obținute, îmbogățindu-le continuu, să se apropie etapă cu etapă de atingerea unui obiectiv din ce în ce mai complex — iată unul din dezideratele oricărui diriginte.

La Școala medie nr. 1 din Craiova, asigurarea continuității dirigintei la seria „sa” de elevi constituie un element de adevărată tradiție. De aceea, aici și caietul dirigintei ajunge să aibă „vechime”, fiind proiectat de la început pentru mai mulți ani.

Avantajul oferit de acest pro-

cadru, rubricile mari, lăsînd liberă creația — pot obiecta partizanii acestui sistem.

— Da — vom răspunde noi — dar acest cadru poate fi ușor fixat și fără să tipărim caiete speciale. În plus, într-un caiet „obișnuit” avem și avantajul că putem distribui diferitelor părți atît cît apare necesar.

Așadar, dacă este vorba de o simplă economie a timpului pe care ni l-ar lua linierea și rubricația, caietul tip nu compensează pierderea posibilității de a-l folosi „după nevoie”. Dacă acest caiet aduce ceva în plus, el este cu atît mai de combătut, pentru că stînjenește manifestarea unei atitudini diferențiate în munca

educativă, potrivit deosebirilor ce izvorăsc din specificul fiecărui colectiv de elevi.

Pe prim plan — activitatea nemijlocită cu elevii

Faptul că ne ocupăm în mod special de caietul dirigintei, ar putea lăsa să se creadă că acest document școlar trebuie situat ca importantă pe prim plan, de valoare sa intrinsecă depinzînd și calitatea muncii dirigintei. Știm bine că, deși există în principiu corespondență între activitatea efectivă cu elevii și consemnarea acestei activități în caietul dirigintei, excepțiile nu sînt excluse: întîlnim diriginți care acordă o minimă atenție întocmirii caietului, dar lucrează cu entuziasm și succes în clasă, după cum nu rari sînt diriginții care înregistrează conștiincioși fapte în caiet, dar sînt mai puțin pricepuți în stabilirea contactului cu elevii.

Totuși trebuie să scoatem în evidență un adevăr care se impune: munca educativă desfășurată în cadrul unei planificări bine întocmite, în mod organizat, pe baza consemnării principalelor ei jaloane și a rezultatelor obținute este mai eficientă, are perspectivă, contribuie la realizarea unui proces educativ ascendent. Sigur că ceea ce conținează în primul rînd este activitatea educativă directă cu elevii, sînt rezultatele ei. Dar, în măsura în care caietul dirigintei este un ghid și o oglindă a acestei activități, în măsura în care el arată dirigintei obiectivele activității lui și mijloacele de atingere a acestor obiective — necesitatea unui asemenea caiet apare clară.

★

Socotim că ar fi de un real folos popularizarea experienței dirigintei care și-au întocmit caiete bune, adică au ajuns să-și planifice astfel rezultatele ei încît au satisfacția succesului în activitatea educativă. O asemenea popularizare ar trebui începută la nivelul fiecărei școli, prin luarea în discuție în comisii dirigintei a celor mai bune caiete — aparținînd, bineînțeles, dirigintei cu cele mai bune rezultate în educarea elevilor — și continuată apoi în cercurile pedagogice, în consfățuirile cu diriginții etc.

LUMINIȚA GHIVIRIGĂ șefuș sectorului de educație în procesul de învățămînt de la Institutul de științe pedagogice

Modalități variate, folosite creator

Se știe că organizația sindicală din fiecare școală este chemată să aducă o contribuție însemnată la ridicarea nivelului activității instructiv-educative, mobilizând pe învățători și profesori să muncească mereu mai bine, să valorifice în cea mai mare măsură toate capacitățile lor creatoare la lecții, la orele de dirigiență, în cadrul muncii metodice — cu un cuvânt, în toate formele activității din școală și din afara ei.

Ce trebuie să înțelegem însă prin „a mobiliza” când este vorba de munca sindicală?

Unii sînt înclinați să creadă că sarcinile organizației sindicale în această direcție se limitează la un aspect pur administrativ: a veghea ca toți membrii de sindicat să vină regulat la lecții, la ședințe etc. După ei, în practică lucrurile s-ar petrece cam așa. de exemplu: după anunțarea datei la care se ține o ședință profesională (în cadrul comisiei metodice, al consiliului pedagogic și așa mai departe), organizatorul sindical are grijă să-i mai anunțe încă o dată pe cei care trebuie să participe la ședința respectivă și, cel mult, să-i lămurească asupra necesității de a fi prezenți. Este clar că o asemenea înțelegere a noțiunii de mobilizare poartă dintr-o optică cu totul inacceptabilă, că ea goleşte conținutul muncii de tot ceea ce este viu, creator.

Experiența celor mai bune organizații sindicale, rezultatele obținute de acestea în activitatea lor, arată convingător că prin mobilizarea cadrelor didactice la lupta pentru ridicarea nivelului muncii profesionale din școală se înțelege, în primul rînd, stimularea lor la o participare activă la toate acțiunile legate de bunul mers al procesului de învățămînt, de cunoașterea, studierea și valorificarea experienței pedagogice înaintate.

Cum se realizează practic aceasta? Nu există oare aici primejdia de a se ajunge la un paralelism obositor și lipsit de

eficacitate? Atunci cînd munca este bine organizată, cînd fiecare acțiune este concepută în mod just, sîntem feriți de această primejdie căci, în realitate, departe de a se suprapune muncii profesionale, acțiunile inițiate în acest scop pe linie sindicală pot, folosi numeroase modalități, specifice, începînd cu dezbaterile din ședințele obișnuite de organizație și sfîrșind cu munca directă de la om la om.

Iată cîteva exemple concludente.

Comitetul sindicatului de la școala medie „Gh. Lazăr” din Capitală dă un sprijin activ muncii metodice desfășurate de profesori. El nu se mulțumește, desigur, să anunțe datele la care au loc ședințele comisiilor pe specialități, ci ajută efectiv, folosind propriile sale căi de activitate, la buna lor pregătire și organizare. De exemplu, președintele comitetului prezintă propuneri pentru fixarea tematicii ce urmează să se dezbate în consiliile metodice — propuneri alcătuite, firește, pe baza consultării tuturor membrilor comitetului, în funcție de specialitatea fiecăruia. În continuare, comitetul contribuie la cît mai buna pregătire a referatelor și comunicărilor ce urmează a fi expuse în ședințe, a discuțiilor din cadrul lor, îngrijindu-se să pună la dispoziția cadrelor didactice un bogat material documentar. Ca urmare, ședințele comisiilor metodice de la această școală prilejuiesc într-adevăr un viu schimb de opinii și de experiență pedagogică.

Alte organizații sindicale, ca cea de la Școala medie nr. 1 din Ploiești, îi mobilizează pe membrii lor la ridicarea nivelului muncii profesionale și prin stimularea morală a celor care obțin rezultate bune în muncă. În ședințele sindicale de la această școală sînt evidențiate cu regularitate cadrele didactice cu o activitate meritorie.

Există, desigur, și alte căi specifice prin care organizația sin-

dicală poate sprijini munca profesională a membrilor ei. Unul dintre organizatorii sindicali dintr-o școală din Capitală ne-a relatat, nu de mult, un „caz” interesant. Era vorba despre o tînră profesoară, abia ieșită din facultate. Cum era și firesc, ea și-a început munca cu multă pasiune. Greutățile începutului, lipsa de experiență au dus-o însă, curînd, la o anumită descurajare. Începuse să-și facă lecțiile mai mult formal, convinsă că elevii sînt de vină de rezultatele nemulțumitoare pe care le obține. De aici pînă la pierderea interesului pentru muncă nu era mult. Organizația sindicală a intervenit însă la timp. A apelat la cîteva dintre profesorii cu cea mai bogată experiență, organizînd cu ajutorul lor o discuție pe tema „Începuturile muncii noastre”. Fără referate, fără rapoarte. Profesorii care obțin astăzi succese cunoscute de toți au vorbit despre greutățile întîmpinate de ei în primii ani de muncă, de modul cum le-au rezolvat. Întreaga discuție s-a desfășurat pe un ton colegial, prietenesc. Și rezultatele n-au întîrziat să se arate. În scurt timp, tînră profesoară, care a înțeles că nu trebuie să dezarmeze în fața primelor piedici, și-a regăsit încrederea în forțele ei. Acum, rezultatele pe care le obține sînt în măsură să-i creeze tot mai mari satisfacții, s-o stimuleze la noi și noi eforturi.

Modalitățile care stau la îndemîna organizațiilor sindicale din școli pentru a-i mobiliza pe membrii lor la continua îmbunătățire a procesului instructiv-educativ sînt deosebit de bogate și variate. Folosindu-le cu pricepere, într-un mod eficient, creator, vom izbuti să aducem o contribuție tot mai valoroasă la îndeplinirea principalei sarcini încredințate celor ce muncesc în școli — temeinica instruire și educare a tineretului, buna lui pregătire pentru viață.

C. RĂDOI

La cercul de pictură de la Palatul pionierilor din Capitală.

Expoziția de desene a copiilor și tineretului școlar

În împlinirea zilei de 1 Iunie, Ziua internațională a copilului, Ministerul Învățămîntului organizează și în anul acesta, ca în fiecare an, o expoziție de desene a copiilor și tineretului școlar — acțiune care a devenit o frumoasă tradiție în viața școlilor noastre.

Printre temele expoziției din acest an se numără „Casa părintească”, „Viața în familie”, „Frumusețile naturii țînutului natal”, „Orașul”, „Satul”, „Cartierul”, „Uzina”, „Șantierul”, „Gospodăria agricolă colectivă”, „Școala”, „Viața noastră nouă”, „Oamenii din orașul (satul) natal”, „Drumetețiile și excursiile”, „Viața copiilor și pionierilor în tabere și colonii”, „Jocurile”, „Peisaje noi în țara noastră” etc.

La expoziție pot participa copii preșcolari și elevi pînă la vîrsta de 17 ani inclusiv. Ei își pot alege orice tehnică de realizare a lucrărilor: cretă, pastel, tempera, acuarelă, ulei, creion etc., dar trebuie să prezinte lucrări în care nu a intervenit mina adulților. Formatul minim este de 20×30 cm fără ramă. Pe verso, desenele trebuie să aibă însemnate cîteștitlul lucrării, numele și prenumele copilului, vîrsta, clasa, școala (grădinița sau instituția) și localitatea.

Desenele vor fi trimise la Ministerul Învățămîntului după o selecționare prealabilă la nivelul școlilor, al secțiilor de învățămînt raionale și regionale. Din comisiile de selecționare din cadrul școlilor vor face parte directorul, profesorii de desen și responsabilul comisiei diriginților. Comisia de selecționare din cadrul secției de învățămînt raionale va fi alcătuită din șeful secției, responsabilul cercului pedagogic raional de desen și trei profesori de desen cu o valoroasă experiență profesională, iar cea din cadrul secției de învățămînt regionale din șeful secției, inspectorul metodic care răspunde de această muncă în cadrul secției și trei profesori de desen cu experiență.

Lucrările vor fi trimise de către școli la secțiile raionale pînă la 1 aprilie a.c., de către secțiile raionale la regiune pînă la 15 aprilie a.c., iar de către secțiile regionale la minister pînă la 1 mai 1964. Aici ele vor fi triate de un juriu numit de Ministerul Învățămîntului.

Se vor acorda următoarele premii:

- grupa 3—7 ani: un premiu I, două premii II, trei premii III, 20 de mențiuni;
- grupa 8—11 ani: un premiu I, două premii II, trei premii III, 20 de mențiuni;
- grupa 12—14 ani: un premiu I, două premii II, trei premii III, 20 de mențiuni;
- grupa 15—17 ani: un premiu I, două premii II, trei premii III, 20 de mențiuni;

CONCURS

Institutul de mine din Petroșani anunța scoaterea la concurs a următoarelor posturi didactice:

- 1) Conferențiar, poziția 4, catedra de lucrări miniere și economie de ramură, disciplina economie, organizarea și planificarea întreprinderilor miniere.
- 2) Conferențiar, poziția 2, catedra de geologie, disciplina mineralogie, petrologie și cristalografie.
- 3) Conferențiar, poziția 2, catedra de matematică, disciplina algebră și analiză matematică, matematicii speciale.
- 4) Conferențiar, poziția 2, catedra mecanică și rezistență, disciplina rezistența materialelor.

5) Lector, poziția 8, catedra de matematică, disciplina geometrie analitică și diferențială, algebră și analiză matematică.

6) Șef de lucrări, poziția 2, catedra de termotehnică și hidraulică, disciplina termotehnică, hidraulică și mașini de forță.

Persoanele care doresc să participe la concurs vor depune, în termen de o lună de la apariția prezentului anunț, la rectoratul institutului, o cerere însoțită de următoarele acte în dublu exemplar: copie legalizată de pe diploma de stat sau de pe actul echivalent de studii superioare; copie legalizată de pe diploma de

doctor sau de candidat în științe; copie legalizată de pe atestatul de profesor sau de conferențiar; lucrările științifice ale candidatului, într-un exemplar; certificatul de caracterizare a activității profesionale și sociale a candidatului, eliberat de instituția (întreprinderea) în care acesta își are funcția de bază; memoriu de activitate didactico-științifică, semnat de candidat; autobiografia.

Concursul va avea loc după două luni de la apariția anunțului, la Institutul de mine din Petroșani, str. Institutului nr. 20.

Informații suplimentare se pot primi de la secretariatul institutului.

În comisia profesorilor de matematică și fizică

Perfecționarea continuă a metodelor și procedeele de învățămînt este o cerință de bază a ridicării eficienței procesului instructiv-educativ. Pornind de la cunoașterea acestui adevăr, comisiile metodice își propun obiective a căror realizare este menită să îmbunătățească munca profesorilor la fiecare obiect de studiu.

Aspecte interesante am întîlnit în activitatea comisiei metodice de matematică-fizică de la Școala medie din Cugir, regiunea Hunedoara, al cărei responsabil este tovarășul Viorel Lula. Această comisie și-a propus să studieze, în decursul întregului an școlar, formarea deprinderilor de calcul mintal și rezolvarea problemelor de matematică și fizică în strînsă legătură cu practica, defalcînd această temă pe sarcini corespunzătoare fiecărui trimestru.

Paralel cu preocuparea de a lărgi mereu informarea științifică a cadrelor didactice din școală, este urmărită răspîndirea experienței pozitive, a metodelor valoroase, eficiente folosite de fiecare profesor. În acest scop, în planul de muncă al comisiei este prevăzută — pe lingă lecțiile deschise și interesistențe — organizarea unor discuții tematice privind metodică lecțiilor de rezolvare a problemelor de matematică și fizică.

Pozitive sînt preocupările comisiei pentru a orienta activitatea fiecărui profesor spre îmbinarea cît mai strînsă a cunoștințelor teoretice transmise elevilor cu aspectele practice. Astfel, pe linia realizării unor sarcini ale educației intelectuale a elevilor, a înarmării lor cu bazele concepției materialist-dialectice despre lumea înconjurătoare, li se dau spre rezolvare probleme pe care ei să le poată verifica „pe viu” în cadrul practicii în producție. De asemenea, elevii sînt puși deseori în situația de a rezolva exerciții și probleme în care se folosesc date privind procesele tehnologice cunoscute de ei. La fel de eficientă ni se pare preocuparea de a-i stimula pe elevi, îndeosebi pe cei din clasele mari, să compună ei înșiși probleme noi, originale.

Este demn de relevat faptul că activitatea comisiei se orientează nu numai spre probleme metodice generale, ci și spre rezolvarea unor probleme concrete, impuse de modul cum se desfășoară activitatea elevilor. S-a accentuat astfel, în discuțiile din comisia metodică, asupra necesității de a-i înarma cu deprinderile de a lucra cu manualul, s-a urmărit asigurarea unui control sistematic al efectuării temelor, s-a discutat — potrivit specificului fiecărei lecții — despre cel

mai potrivit moment în care să se dea temele pentru acasă, împreună cu explicațiile necesare.

În activitatea comisiei apare mai puțin preocuparea de a dezbate și rezolva problemele metodice în funcție de elementele specifice care diferențiază munca la clasele mici și la cele mari. Există însă posibilități pentru ca acest neajuns să fie înlăturat, întrucît conducerea școlii, în frunte cu directorul acesteia, tovarășul Constantin Georgescu, se preocupă îndeaproape de îmbunătățirea activității comisiilor metodice, de a lega cît mai strîns această activitate de cerințele actuale care stau în fața procesului instructiv-educativ.

ACULIN CAZACU
cercetător la Institutul
de științe pedagogice